

RIIGIKOHTU PRAKTIKA ÜLEVAADE NOVEMBER 2024

KRIMINAALKOLLEGIUMI LAHENDID

Lahendi kuupäev	Kohtuasja number	KOKKUVÕTE
08.11.2024	1-21-957/72 1-21-5438/66	<p>Jõustunud kohtuotsuse ja -määruse avalikustamine</p> <p>Riigikohtu kriminaalkolleegium selgitas kriminaalasjades nr 1-21-957 ja 1-21-5438 tehtud määruses, et menetlust lõpetavate kohtuotsuste ja -määruste all tuleb KrMS § 408¹ lg 1 kontekstis mõista kohtulahendeid, millega <i>kriminaalasja kohtulik arutamine</i> selle kohtuastme jaoks siduvalt lõpetatakse. Sellisteks lahenditeks on eeskätt vastava kohtuinstantsi kohtuotsused kõigis menetlusliikides ning kohtumäärused, millega kriminaalmenetlus mis tahes menetlusliigis lõpetatakse kriminaalmenetlust välistavate asjaolude esinemise tõttu, seoses mõistliku aja möödumisega või otstarbekuse kaalutlustel. Erinevalt loetletud lahenditest ei ole täitemenetluses tehtavatel määrustel <i>kriminaalmenetlust</i> lõpetavat toimet. Seetõttu selliseid esimese ja teise astme kohtu määruseid arvutivõrgus ei avalikustata. Riigikohtu lahendite jaoks on nähtud ette erikord: KrMS § 390 lg 1 ja § 360 lg 4 teise lause alusel avaldatakse kõik määruskaebuse läbivaatamisel tehtud Riigikohtu määrused kohtu veebilehel.</p> <p>Määruste annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit ja siit.</p>
12.11.2024	4-24-1678/24	<p>Valitud kaitsjale makstud tasu hüvitamine väärteomenetluses, KrMS § 180 lg 3 alusel riigi kanda jäetavate menetluskulude ring</p> <p>Riigikohtu kriminaalkolleegium kordas asjas nr 4-24-1678 tehtud otsuses varasemat seisukohta, et kui maakohus kergendab kohtuvälise menetleja otsuse peale esitatud kaebuse alusel menetlusalusele isikule määratud karistust, kuid ei lõpeta väärteomenetlust, ei ole seaduslikku alust hüvitada menetlusalusele isikule tema poolt valitud kaitsjale makstud tasu.</p> <p>Lisaks asus kriminaalkolleegium seisukohale, et KrMS § 180 lg 3 alusel ei saa mõista riigilt süüdistatava kasuks välja hüvitist viimase valitud kaitsjale makstud tasu kui KrMS § 175 lg 1 p-s 1 nimetatud menetluskulu katteks. KrMS § 180 lg 3 teise lause alusel võib kohus jätta süüdistatavalt välja mõistmata osa riigil tekkinud menetluskulust, mille süüdistatav peaks muidu kriminaalmenetluse seadustiku 7. peatüki teiste sätete järgi riigile hüvitama.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>

15.11.2024	4-24-1323/15	<p>Juhiloa kehtivusaja lõppemine</p> <p>Riigikohtu kriminaalkolleegium kordas oma varasemat seisukohta, et isiku juhiloa kehtivusaja lõppemisel on tema juhtimisõigus peatunud ehk tal on sõiduki juhtimine ajutiselt keelatud. Sellisel juhul saab talle ette heita kehtiva juhtimisõigust tõendava dokumendi puudumist (LS 242 lg 1), mitte aga mootorsõiduki juhtimise õigusega juhtimist (LS § 201 lg 1). Kolleegium selgitas, et peatumise regulatsioon laieneb ka juhtimisõigusele, mis on saadud teises Euroopa Liidu liikmesriigis.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
28.11.2024	4-24-1840/11	<p>Väärteoasja lahendamine kirjalikus menetluses; kohtu põhjendamiskohustus; juhtimisõiguse äravõtmine</p> <p>Riigikohus kordas värteoasjas nr 4-24-1840 varasemat praktikat, mille järgi on asja lahendamine kirjalikus menetluses võimalik järgides VTMS § 120 lg-tes 1 ja 3 sätestatud tingimusi. Seejuures kohaldub VTMS § 120 lg 3 ka olukordades, kus menetleja esitab või kohus ise kogub uue tõendi. Kui kohus ei teavita kohtumenetluse pooli täiendavatest tõenditest ega anna võimalust avaldada nende kohta arvamust, on asja lahendamine kirjalikus menetluses välistatud.</p> <p>Lisaks selgitas kolleegium, et olukorras, kus isik on tõendiga tutvumise võimalust eitanud, ei või kohus isiku karistamisel sellele tugineda enne, kui on lahendanud küsimuse, kas isik sai tõendiga tutvuda. Jättes selle tegemata, rikub kohus põhjendamiskohustust, mis on käsitatav olulise menetlusõiguse rikkumisena VTMS § 150 lg 2 tähenduses.</p> <p>Viimaks kordas kohus, et liikumispuudega isikult ei või juhtimise õigust ära võtta, kui isik kasutab liiklemiseks mootorsõidukit puudest tingitult enda igapäevase elu korraldamisel ja sõiduki kasutamine on talle vältimatult vajalik. Juhtimisõiguse äravõtmist liikumispuudega isikult peab kohus põhjendama. Kui asjaolud annavad põhjendatud aluse kahelda selles, kas menetlusaluse isiku karistamine juhtimisõiguse äravõtmisega on lubatav, tuleb kohtul koguda tõendeid omal algatusel. VTMS § 120 lg 2 alusel tuleb korralda istung, kui esineb vajadus täiendavate tõendite kogumiseks ja kirjalik menetlus ei võimaldaks VTMS §-s 133 loetletud küsimuste lahendamist.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
28.11.2024	4-24-941/48	<p>Tõenditele ja tõendamisele esitavatest nõuetest värteomenetluses</p> <p>Kolleegium selgitas asjas nr 4-24-941, et mõnikord on värteomenetluses otstarbekam tõendada tõendamiseseme asjaolusid tunnistaja ütluste abil. Isiku süüküsimuse lahendamisel ei tohi esitada värteo tõendatusele ülemäära rangeid nõudeid.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
28.11.2024	4-24-37/31	<p>Karistusseadustiku üld- ja erinormi vastuolu korral kohaldatakse üldosa sätet</p> <p>Riigikohtu kriminaalkolleegium kordas asjas nr 4-24-37 enda varasemat seisukohta, et karistusõiguse üld- ja eriosa normid ei ole üld- ja erinormi vahekorras ning üld- ja eriosa normi vastuolu korral tuleb kohaldada üldosa sätet. Kolleegium selgitas, et karistusseadustiku üldosa kehtib täies ulatuses ka väljaspool karistusseadustikku asuvatele värteokoosseisudele, kui karistusseadustiku üldosast endast ei tulene teisiti. Seega vastuolu korral karistusseadustiku üldosast (KarS § 47) tulenevate ja muudes seaduses sätestatud värtegude eest ette nähtud rahatrahvi määrade vahel, kohaldub üldosa säte.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>

TSIVIILKOLLEEGIUMI LAHENDID

Lahendi kuupäev	Kohtuasja number	KOKKUVÕTE
06.11.2024	2-22-18155/63	Alakindlustus Kolleegium leidis, et kui alakindlustust (VÕS § 482) ei ole võimalik kohaldada, kui kindlustussummaks on kokku lepitud taastamisväärtus. Alakindlustuse kohaldamiseks peab kindlustussumma olema kindlustusväärtusest väiksem. Kolleegium märkis lisaks, et hoone suuruse kohta kindlustusandjale väärinfo esitamisel võib olla muu õiguslik tähendus, kui alakindlustuse tekkimine. Kindlustusvõtja peab VÕS § 440 lg 1 alusel teavitama kindlustusandjat kõigist talle teada olevatest asjaoludest, millel on nende olemusest tulenevalt mõju kindlustusandja otsusele leping sõlmida või teha seda kokkulepitud tingimustel (olulised asjaolud). Eeldatakse, et oluline on asjaolu, mille kohta kindlustusandja on otseselt kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis teavet nõudnud. Kui kindlustusvõtja seda kohustust rikub, võib kindlustusandja lepingust taganeda (VÕS § 441 lg 1) või nõuda kindlustusmakse suurendamist (VÕS § 460 lg 1). Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit .
13.11.2024	2-21-13719/58	Tasaarvestusavaldus kohtumenetluses ja kohtu selgitamiskohustus Pärast tasaarvestuse õiguse tekkimist sõltub tasaarvestuse tegemine ja tasaarvestus üksnes tasaarvestavast poolest ning VÕS § 198 järgi toimub tasaarvestus avalduse tegemisega teisele poolele (RKTko 04.11.2014, 3-2-1-94-14, p 14). Kostja tasaarvestusavalduse tulemusena lõppes hageja hagis esitatud nõue kostja nõudega kattuvus ulatuses. Seega, kui hageja esitas oma tasaarvestusavalduse pärast kostja tasaarvestusavaldust, siis ei olnud kostjal enam nõuet, millega hageja oleks saanud oma hagis esitamata nõude tasaarvestada. Hageja tasaarvestusavaldus oli seetõttu õiguslikult toimetu. Maakohus oleks pidanud poolte tasaarvestusavaldusi pooltega arutama ning eeltoodut hagejale selgitama. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit .
27.11.2024	2-21-141014/56	Nõude aegumine kostja asendamise korral Kolleegium selgitas, et nõude aegumise peatab üksnes hagi või sellega võrdsustatud avalduse esitamine õige võlgniku (kostja) vastu. Seda ka olukorras, kus kostjast saab menetlusosaline kostja asendamise kaudu. Nõude aegumist ei mõjuta asjaolu, et hageja ei teadnud, kes on õige kostja. Samuti selgitas kolleegium tähtpäeva saabumist riigipüha ja aastates arvatava aegumistähtaja korral. Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit .
27.11.2024	2-20-10127/86	Hobuse hoiuleping ja hageja hobuse turuväärtuse kohta esitatud väidete käsitlemine Kui pooltevahelise lepingu alusel teostab üks isik hobuse üle ajutist tegelikku võimu ja lepingu laiem eesmärk on hobuse hooldamine, vastab leping VÕS § 883 mõttes hoiulepingu tunnustele. Kui hageja tugines hagiavalduses sellele, et hobuse turuväärtus vähenes 5000 euroni, mis vastas koduloomana kasutatava hobuse turuväärtusele, kuid hiljem väitis, et hobuse turuväärtus vähenes nulli euroni, sest hobust ei saanud enam võistlushobusena kasutada, ei saa kohus TsMS § 442 lg 8 teisest lausest tulenevalt jätta hageja esimest väidet tähelepanuta ja käsitleda üksnes hageja hiljem esitatud väidet. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit .
27.11.2024	2-24-1054/22	Menetluse võtmisest keeldumine perspektiivtuse tõttu Kohus ei saa keelduda hagi menetluse võtmisest põhjusel, et ühingu võrdväärse vastusoorituse ta võõrandamise tõttu sai kahju üksnes emaühing, kui võlgniku nimel hagi

		<p>esitanud pankrotihalduri väidete kohaselt vähenes ühingu võõrandamise tõttu emaühingu osa väärtus, mistõttu sai kahju ka emaühingu ainosanikust võlgnik. Hagiavalduses esitatud väidete õigsust tuleb hagi õigusliku perspektiivikuse hindamisel eeldada (vt RKTKm nr 3-2-1-177-16, p 10).</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
27.11.2024	2-23-116531/33	<p>Hagist loobumine</p> <p>Kohtul on õigus jätta hagist loobumine vastu võtmata mh olulise avaliku huvi rikkumise korral. Oluline avalik huvi on määratlemata õigusmõiste, mida kohus sisustab üksikjuhtumi asjaolude alusel, tõlgendades avaliku huvi mõistet kitsalt. Avalik huvi ei ole kohtu soov teavitada avalikkust välja kujunenud õiguspraktikast või õiguslikust olukorrast ega selline seaduses sätestatud alus, millal kohus menetleb tsiviilasja omal algatusel.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>

HALDUSKOLLEGIUMI LAHENDID

Lahendi kuupäev	Kohtuasja number	KOKKUVÕTE
07.11.2024	3-22-1526/26	<p>Teenistusülesannete täitmise tõttu saadud tervisekahjustusest põhjustatud püsiva töövõime tuvastamine Kaitseväes</p> <p>Kaitsevägi on pädev ja volitatud tuvastama teenistusülesannete täitmise ning tervisekahjustuse vahelist põhjuslikku seost vajadusel ka korduvalt ning tuvastama püsivat töövõimetust erandina ka juhul, kui taotleja töövõime periood oli vahepeal paranemise tõttu katkenud. Seda põhjusel, et eluliselt ei saa välistada, et teenistusülesannete täitmisel saadud traumaga olulises põhjuslikus seoses olev tervisekahjustus ilmneb peale seda, kui esmane vigastus on vahepeal paranenuks tunnistanud. Siiski ei pruugi kaitseväeteenistuse seaduse § 209 lg-s 1 nõutud põhjuslike seoste tuvastamiseks piisata üksnes meditsiinilise seose tuvastamisest. Haldusorganil tuleb hinnata ka seda, kas kaebaja teenistusülesannete täitmisel saadud vigastus on tema hilisema tervisekahjustuse tekkimist mõjutanud piisava tõenäosusega ja olulisel määral.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
20.11.2024	3-21-2607/24	<p>Finantskorrektsiooni otsuse tegemine riigihangete seaduse rikkumisel</p> <p>Riigikohtu halduskolleegium hindas otsuses nr 3-21-2607/24, kas kaebaja oli rikkunud riigihanke korraldamisel riigihangete seadust, kui nõudis kvalifitseerimistingimuses hankelepingu täitmisel elektritööde eest vastutavalt isikult A-klassi pädevustunnistuse esitamist. Kolleegiumi hinnangul ei pannud riigihanke korraldaja rikkumist toime, sest oli kvalifitseerimistingimuses mh viidanud õigusaktidele, millega tutvudes võis potentsiaalne välisriigi pakkuja saada teada võimalusest läbida näiteks välisriigi kutsequalifikatsiooni tunnustamise menetlus. Kui ka rikkumine oleks aset leidnud, oleks Riigi Tugiteenuste Keskuse kohaldatud finantskorrektsioonimäär olnud ebaproportsionaalne. Sh tuleb määra kohaldamisel arvesse võtta seda, et hankemenetluse teistsugune tulemus oli äärmiselt ebatõenäoline ja rikkumine ei olnud üheselt selge.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
27.11.2024	3-18-830/65	<p>Toetuse andmata jätmisega tekitatud kahju hüvitamine</p> <p>Riigikohtu halduskolleegium selgitas otsuses nr 3-18-830/65, millest tuleb lähtuda kahju hüvitamisel, kui isikule on õigusvastaselt jäetud investeeringutoetus maksmata. Kolleegium nentis, et kahju kindlakstegemist tuleb eristada hüvitise määramisest. Erandina totaalreparatsiooni põhimõttest, ei tule kahju hüvitada ulatuses, milles kahju ärahoidmine</p>

		<p>ei olnud rikutud sätte eesmärgiks. Õigusvastaselt määramata põllumajanduslik investeeringutoetus tuleb üldjuhul hüvitada vaid ulatuses, milles õigusvastane keeldumine seadis taotleja veelgi halvemasse positsiooni võrreldes sellega, milles ta oleks olnud siis, kui ta poleks toetust taotlenud. Sellisele kahjule vastab saamata jäänud tulu ulatuses, milles see oleks katnud ettevõtja investeeringud ja nendelt arvestatava mõistliku kasumi.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
--	--	---

ÜLDKOGU LAHENDID

Lahendi kuupäev	Kohtuasja number	KOKKUVÕTE
11.11.2024	3-24-2036/10	<p>Distsiplinaarkolleegium on kohtuniku suhtes korraldatava distsiplinaarmenetluses seotud süüdistuses toodud süütegude kirjeldusega</p> <p>Riigikohtu üldkogu lahendas otsuses nr 3-24-2036/10 kaebust Riigikohtu juures asuva distsiplinaarkolleegiumi otsuse peale, millega mõisteti kohtunik süüdi ametikohustuste täitmata jätmised ja mittekohases täitmisel, mis seisnesid seitsmes erinevas teos. Kaebaja leidis, et kohtuniku suhtes korraldatava distsiplinaarmenetluse normid ei ole piisavad, et kohtunik saaks efektiivselt oma kaitseõigust teostada. Samuti väljus distsiplinaarkolleegium süüdistuse piiridest, sest mõistis kaebaja süüdi tegudes, mida ei olnud süüdistuses nõuetekohaselt kirjeldatud. Ühtlasi ei ole kaebaja süüdi kohtu esimehega koostööst keeldumises, sest võis enese mittesüüstamise privileegist lähtudes keelduda kohtumisest. Üldkogu leidis, et kohtuniku suhtes korraldatav distsiplinaarmenetlus on <i>sui generis</i> menetlus ning kriminaalmenetluse reeglid sellele otse ei kohaldu. Kuigi distsiplinaarkolleegiumi menetlus on uuriv, on kolleegium seotud süüdistuses toodud süütegude kirjeldusega ning kohtunikku ei ole võimalik mõista süüdi teos, mida süüdistuses pole mainitud ja mille kohta ilmneb teave alles menetluse käigus. Karistuse määramisel võib arvestada kohtunikule varasemalt määratud distsiplinaarkaristusega, vastasel juhul ei pruugi olla tagatud distsiplinaarvastutuse enesepuhastuslik funktsioon kohtusüsteemi jaoks.</p> <p>Riigikohtunik Vahur-Peeter Liini eriarvamus on kättesaadav siit.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>